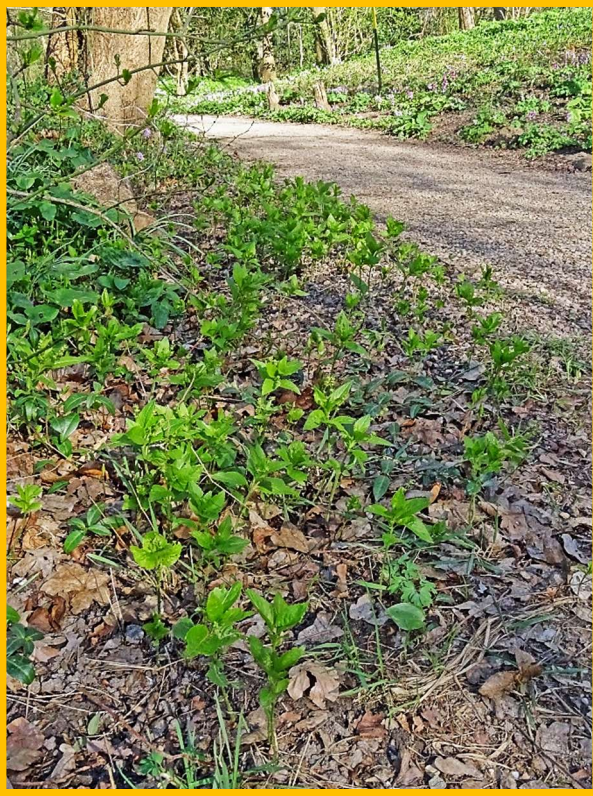

Maart Bosbingelkruid

De plant in Thijse's Hof.

Er zijn maar weinig planten met een mooiere naam: bosbingelkruid danst door de twee B's zo lekker weg. Het plantje valt niet zo op. Je moet er echt even naar zoeken. Kijk daarvoor in de buurt van de bijenkast langs de rand van het pad. Ook even daarvoor staat de plant bij de grote steen die door de lijsters als smidse wordt gebruikt. Niet om te smeden maar om het huisje van de gevangenslakken kapot te slaan en de smakelijke slak eruit te pikken.

Beschrijving.

Bosbingelkruid (*Mercurialis perennis*) is een meerjarig kruid uit de wolfsmelkfamilie. Opvallend is dat bosbingelkruid geen melksap heeft, zoals de andere familieleden van de wolfsmelk. Ze groeit op beschaduwde

plaatsen op vochtige, kalkhoudende grond, zoals we in de Hof hebben. Het is een rechtopstaande, tot zo'n 20 tot 40 centimeter hoge, onvertakte plant met een korte beharing. De stengel is kantig en staat op een korte wortelstok. Doordat de plant meerjarig is kan zij soms met elkaar flinke stukken bosbodem bedekken. Dat doet zij met behulp van de wortelstokken en de uitlopers daarvan waaruit nieuwe plantjes groeien. Dit heet vegetatieve vermeerdering. Meer planten doen dat en kenmerken zich doordat ze met velen bij elkaar staan. Als je er op let zie je vast wel meer in de Hof.

Een prettige eigenschap is dat het een groenblijvende plant is, die ook in de winter groeit. De bladeren zijn kortbehaard en langwerpig, stomp getand en 4-12 cm lang met een korte steel.

Wanneer je een blaadje tussen je vingers kneust komt door de aanwezigheid van de stof trimethylamine en methylamine een onaangename visgeur vrij. Dat is al niet prettig, maar de hele plant wordt ook nog als licht giftig beschouwd. In Thijsses Hof is het echter een dringend devies om alleen te kijken naar de planten en het waarom wordt hierdoor nog eens onderstreept.

Bloei en voortplanting.

In maart is het voorjaar aanstaande en Thijsses was daar altijd zeer van gecharmeerd. In zijn boek Lente schrijft hij daarover:

"Het is nog niet uitgemaakt, wie het eerst de lente proclameert: de zanglijster, de sneeuwklompjes of de hazelaar. Het eene jaar komt de vogel het eerst met 't nieuwtje, het andere jaar de heester, of de bloem, maar in ieder geval weten zij het altijd eerder dan de menschen, die op de kalender afdgaan, en meenen dat de Lente den eenentwintigsten Maart haar intocht doet".

Het bosbingelkruid is zo'n voorjaarsbode. Haar vroege bloei presenteert zich in de lente vanaf maart tot in mei met bloemen op een lang steeltje vanuit de bladoksels. Omdat de plant tweehuizig is vind je aparte mannelijke en vrouwelijke planten. De bloemen zijn belangrijk omdat je daaraan kunt onderscheiden of je met een vrouwelijke of mannelijke plant te maken hebt. Net als de plant zijn de bloemen allemaal groen en vrij onbeduidend, maar de mannelijke bloemen zitten in een *onderbroken* aar en de vrouwelijke vormen een *trosje*. Na de bloei en een succesvolle bestuiving verschijnen de kleine langwerpige behaarde, tweedelige vruchten. Vooral deze vruchten zijn giftig.

Bestuiving is door de vroege bloei en de in die periode weinige insecten niet de meest voor de hand liggende manier om je voort te planten. Veelal wordt dit gedaan door de wind. Maar meer gebeurt dit, zoals al beschreven, voornamelijk

vegetatief met behulp van de wortelstokken en haar uitlopers. Hierdoor groeien vaak veldjes van alleen mannelijke- of vrouwelijke planten.

Verspreidingsgebied.

Bosbingelkruid vind je in heel Europa en het noordelijk deel van Azië, maar niet in het uiterste noorden. In Nederland is het areaal vrijwel geheel beperkt tot de loofbossen van Zuid-Limburg. Ook in de aangrenzende gebieden met kalkhoudende bodems in de Euregio tref je Bosbingelkruid aan.

We zijn er trots op dat we de plant in de Hof hebben, want zij is hier zeldzaam tot vrij zeldzaam. Bosbingelkruid is typisch voor het eiken-haagbeukenbos.

Diversen.

De naam bosbingelkruid kan worden verklaard door de voorkeur van de plant om in de schaduw van het bos te groeien. Bingelkruid komt van een woord uit de oudheid namelijk "bongo" wat "knol" betekent. Dit vanwege de zaden die als twee knolletjes paarsgewijs aan de zaaddoosjes hangen.

Qua verschijning kan bosbingelkruid worden verward met de Brave Hendrik. Deze laatste is een plant die vroeger veel als groente werd gegeten. Een vergissing met bosbingelkruid kan echter heel slecht uitpakken, want bosbingelkruid is zoals al aangegeven giftig. Daarom werd het kruid vroeger ook wel "*Stoute Hendrik*" genoemd.

De Brave Hendrik is een zeer oude groente, waarvan de geplukte bladeren maar één dag bewaard kunnen worden. Deze jonge bladeren kunnen als spinazie gegeten worden en de jonge scheuten kunnen als een soort asperges klaargemaakt worden. In Duitsland worden de zaden van de Brave Hendrik wel gebruikt voor het vetmesten van kippen en wordt daar Fette Henne genoemd. Heel leuk is dat je even later in het jaar deze plant in onze demonstratiestreek kan zien.

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Lauran Oomen